

Danielpa Qillqan — Kimsa Chunka

Qanchisniyuq Número

Cheqaq simikunata kutichispa: William Millerpa musquyninta qhawachispa hinaspa qhipa p'unchaykunapi proféticokuna kutimuyta rikuchispa

Jeff Pippenger
2024-01-01

William Millerpa musquynqa, Early Writings sutiyuq libro ukhuman churakusqa karqan, chayrayku, cheqaqta chiqninchaypaq simita allinta rakinata maskaq yachaq runaqa hunt'anapaq mañakusqan hina, kikin profetico qhawaywan hinaspa aplicacionwan kasqanman sujeto karqan. Chay musquyqa achka kuti watakuna puriyinpi Future for America nisqawan rikuchisqa ña karqan, ichaqa kaypiqa chayta “yachay yapakusqan” yachayman churachkanchik, mayqenchus “pacha tukukuypi” 1798 watapi kicharisqa karqan. Chay musquyqa chay willakuypa historianta rimarin, mayqenchus yapakusqa yachayta representan. Chayqa huk t'inkiyta sut'inchán, ñawpaq hinaspa kinsa kaq angelpa willakuyninkuna puriyininkunapuramanta.

William Millerpa musquyninqa llamk'asqanta riqsichin, hinaspataq llamk'asqanqa unay Israel ñawpaq qallariyninpi Moisespa llamk'asqanwan rikch'achisqa karqan. Millerpa musquyninpa hunt'akuynin qhepa p'unchaykunapi, unay Israelpa qhepa p'unchayninkunapi Cristopa llamk'asqanwan rikch'achisqa karqan. Cristopa unay Israelpa tukukuyninpi rurasqan llamk'ayqa, Cristopa espirituyniyuq Israelpa qhepa p'unchayninkunapi ruranan llamk'ayta sut'incharqan. Millerpa musquyninpi, qhepa p'unchaykunapi hunt'asqa llamk'ayqa “Allpa Pichanapa Qhari” nisqa runapa rurasqan hina riqsichisqa kashan. Ancha importante Millerpa musquyninta qhepa p'unchaykunapi Chawpi Tuta Qapariypa hunt'akuyninmanta willakuq hina riqsiy. Hinallataq ancha importante unay Israelpaq qhepa p'unchayninkunapi Cristopa llamk'asqanqa Millerpa musquyninpi “Allpa Pichanapa Qhari” nisqapa llamk'asqanta rikch'achisqanta riqsiy.

Cristopa rurasqanmanta huk ancha yuyarinapay kaqmi kay: payqa manan Moisespa pacha pampasqa chiqaqkunallata kicharirqanchu, aswanpas Cristoqa chay qallariy chiqaqkunata chay pachallapi hatuncharqan. Chayta ruraspanmi huk ejemplota churarqan, Diospa llaqtan qhipa p'unchaykunapi Millerpa musquyninta hunt'aptinku, Millerpa rurasqanwan sayachisqa chiqaqkunaqa qallariy hamut'anankumanta aswan mast'arisqa kanankupaq.

“Qespichiqpa pacha chayamunanpi, judiokunaqa cheqaq willakuypa ancha chanin quri rumi-kunataqa unay yachachikuykunaq, fábula-kunaq, llaqla q'upa-q'upa allpa-wan hina anchata pakarqanku, chayrayku cheqaqta llullaqmanta rakiyqa mana atikurqanchu. Qespichiqqa hamurqan chay superstición nisqa q'upata, unaymanta munasqa pantay-kunata pichaypaq, hinaspa Diospa siminpa quri rumi-kunata cheqaq kaypa marco-ninpi churaypaq. ¿Imatataq Qespichiqqa ruwanman karqan, kunan ñoqanchisman judaio-kunaman hina hamuspa? Payqa chay hina llamk'anata ruwanman karqan, unay yachachikuykunapa, ceremoniakunapa q'upanta pichaspa. Judiokunaqa ancha turbakurqanku pay chay llamk'anata ruwaptin. Paykunaqa Diospa ñawpaq cheqaq kaynintaña qonqarqanku, ichaqa Cristoqa

yapamanta rikuchirqa. Ñoqanchikpa llamk'ayniyuqa Diospa ancha chanin cheqaq kaykunata supersticiónmanta, pantaymantawan qespichiy. ¡Ima hatun llamk'aytaq evangelio-pi ñoqanchisman saquesqa!” Review and Herald, Junio 4, 1889.

Kunan p'unchaypi allpa pichana qhari (Cristo) hunt'achkan “hina llamk'ayta q'upata, yachachikuykunapa hinaspa ceremoniyakuna q'upanta pichaspa chinkachiyta”, imaynachus Judá ayllupa Leónnin (Cristo) judíokunapa p'unchayninkupi hunt'arqa hina. Millerpa musquyninpi, Diospa Siminpa kajonninpi sumaqa churasqa cheqaq kaypa ancha chanin kuychi rumikuna, q'upawan hinaspa llulla kuychi rumikunawan pakasqa tukurqanku. Chay kuychi rumikunaqa q'upamanta orqosqa kanan karqa, hinaspa Diospa Siminpa aswan hatun kajonninman kutichisqa kanan karqa qhepa p'unchaykunapa Chawpi Tutan waqyakuyninpa tiemponpi; imaraykuchus Miller, kutichisqa kuychi rumikunata hatun kajonpi qhawaripa, “ancha kusikuywan qapariq kani, chay qaparikusqaymi” nipa rikch'achirqa. Millerpa musquyninpa 1847 watapi karqa, ñawpaq angelpa Chawpi Tutan waqyakuyninmanta kimsa wata qhipaman; chayrayku musquypi rikch'ariyninpa qhepa p'unchaykunapa Chawpi Tutan waqyakuyninmi. Chay Chawpi Tutan waqyakuyninpa willakusqa iskay testigokunawanmi, paykunata uywa wañuchiq ukhu t'uqumanta llusqimuq bestia wañuchirqa, hinaspa kinsa wata kuskan p'unchaykama ñanpi wañusqa karqanku, tinkuchisqa tukuspa chaymanta wañusqa ch'aki tullukunapa qhichwampi kawsarichisqa kanankama, hinaspa unancha hina oqarichisqa kanankama. Millerpa musquyninpa chay ñanpim hunt'akun, hinaspa kikillan qhichwapi, paypa sut'ichasqanman hina, “wasiyniy” nisqapi.

Milleritakunaq historiankupi, Señorqa Millerta llamk'achirqa Adventismop qallariy chiqaqkuna sayachinapaq; ichaqa musquyninpa reqsichirqa tiempo pasasqanmanta chay chiqaqkuna pampachasqa kanankuta. Kay imayna costumbrekunapaq, tradiciónkunapaq q'upata pichayqa Cristo rurarqa ñawpaq Israelpa tukukuyninpi; chayta ruraspanqa William Millerpa musquyninpa qhipa hunt'akuyninta unancharqa.

Judio runakunaqa “Diospa qallariq cheqaq kayninta” manaña rikurqankuchu, ichaqa Cristoqa chayta yapamanta qhawarichirqa, hinaspa paypa rurasqantaqa “ñoqanchikpa rurasqanchik” nipa reqsichirqa. Ñoqanchikpa rurasqanchikqa “Diospa ancha chanin cheqaq kayninkunata supersticiónmanta pantasqakunamantawan qispichiy” nisqami. William Millerpa musquyninmi reqsichin qallariq cheqaq kaykunapa tariyninta, rikuchisqanta hinaspa chaskisqa mana kasqanta, chaymantataq kutichimusqanta. Kutichiy rurayta hunt'ananpaqmi Cristoqa cheqaq kayta churaykurqa “cheqaq kaypa armazonninman.” William Millerpaq “cheqaq kaypa armazonnin” karqa paganismopa papalismopawan iskay ch'usaqyachiq atiyinkunamanta yachasqanmi. Qhipa p'unchaykunapiqa “cheqaq kaypa armazonnin” kanku dragónpa, bestiapa, llulla profetapawan kimsa ch'usaqyachiq atiyinkuna.

“Cristo kay pachaman hamuspa, cheqaq religionta rikuchinampaq, hinaspa runakunapa sonqonkunatawan ruwasqankunata kamachinanpaq kaq kamachiynkunata hatarichinampaq, llullakuq yachachiyqa chay achka k'anchayniyoq karqanku runakunapi ancha ukhuman hap'isqa karqa, chayrayku manañan k'anchayta unanchasqankuchu, nitaq cheqaq kayrayku tradiciónninkuta saqenankupaq munayninkuchu karqa. Hanaq pachamanta Yachachiqta qhespichirqanku, k'anchayniyoq Señorta chacatanakuyman churarqanku, kikinkupa

costumbrenkuta hinaspa ruwasqankuta waqaychanankupa. Chay kikin espiritu kuman p'unchawkunapas kay pachapi rikurimun. Runakunaqa cheqaq kayta maskhayta mana munankuchu, ama tradiciónninku chinkachisqa kananpaq, hinaspa musuq kamachiy kaqkuna yaykunanpaq. Runakuna ukhupi pantayman urmaypaq sapa kuti kasqanmi kan, hinaspa runakunaqa kikinku yuyaykunatawan yachayninkuta ancha hatunchayman churanankupaqmi k'uchillinku, ichaqa Diosmanta hamuq wiñay kaqtaqa manan reqsinkuchu, nitaq chaninchankuchu.” Counsels on Sabbath School Work, 47.

Sichus Cristo kay p'unchaykunapi kay pachaman hamunman karqa, tarinmanmi “chayllataq espíritu” runa yuyaykunata, yachaytapas hatunchaypaq, mayqinchus tradiciónta churarqan cheqaq kaypa rantinpi. Millerpa musquyninpiqa, qhepa p'unchaykunapi, Cristo hamun allpa pichana qharí hina, chay kikillan ruwayta hunt'ananaq. Paypa ruwaynin allpa pichana qharí hina hunt'akuspaqa, qallariy qori rumiqkuna chunka kuti aswan llipinqaku intiqa llipiyinmanta, iskay testigokuna hina, Millerwan sut'ichasqa, hatun waqyaypa qapariyninwan rikcharispanku.

Miller-man qosqosqa churakusqa cheqaq kaypa marcoqa iskay ch'usaqyachiq atiykunapa profetiko estructuran karqan, hinaspa Future for America-man qosqosqa cheqaq kaypa marcoqa kimsa ch'usaqyachiq atiykunapa profetiko estructuran. “Llave” nisqaqa, casket-man watasqa kasqaqa, Miller-man kicharisqa hinaspa qosqa particular metodología karqan, chaymanta qhipaman Future for America-manpas.

“Cristopa p'unchayninkunapi yachaypa llavinta qechurqanku chaykunamanta, paykunaqa hap'iyta hina kasqanku, Antiguo Testamento Qelqakunapi yachaypa qori wasinta kicharinankupa. Rabikunawan yachachiqkunawanqa hanaq pacha qhapaq suyuta pisillapaq, ñak'arisqakunapapas, casi wisq'arqanku, hinaspa saqerqanku chinkarinankupa. Rimayninkunapi Cristoqa mana achka imakunata huk kutillapi paykunapa ñawpaqenman apamurqanchu, yuyayninkuta pantachinanman hina. Sapa puntoyta sut'ita, t'aqallataq ruraran. Mana pisipacharqanchu machu, reqsisqa cheqaqkunata kutimanta nispa willayta profeciakunapi, sichus chaykuna yanapanku karqan munasqanman hina yuyaykunata allinta yachachinampaq.”

“Cristoqa llaqa ñawpaq cheqaq kaymanta ancha chanin rumi-hinakunapa qallariqnin karqa. Awqapa rurayninrayku kay cheqaqkunapa cheqaq maypi kananmantam suchuchisqa karqaku. Paykunaqa cheqaq kasqanpa chiqan sayayninmanta t'aqasqa karqaku, hinaspa pantasqa yachachiyta marconninman churakusqa karqaku. Cristopa ruraran karqa chay ancha chanin rumi-hinakunata yapamanta allinchaspa, cheqaq kaypa marconninpi sayachiy hinaspa takyasqa churaymi. Cheqaq kaypa kamachikuyninkuna, pay kikinpa qosqan kay pachata saminchaypaq, Satanaspa rurayninwan pampachisqa karqaku, hinaspa rikch'arirqan chinkasqa hinaña kasqankuta. Cristoqa pantasqapa q'upa qullqimantan paykunata qespichirqa, musuq, kawsayniyuq kallpata qorqa, hinaspa kamachirqa ancha chanin joya-hina k'anchanankupa, wiñaypaq mana kuyukuq hina sayanankupa.”

“Cristo kikinmi kay ñawpaq chiqaqkunamanta mayqintapas mana asllata mañakuspa llamk'achiyta atirqan, paymi llapanta qallariq karqan. Paymi sapa miraypa yuyayninman hinaspa hamut'ayninman chaykunata churaran, hinaspa kay pachaman hamuspan wañusqa

tukusqa chiqaqkunata wakmanta allichaspa kawsachirqan, hamuq miraykunapa allin kayninrayku aswan kallpayuqta ruraspa. Jesucristoqa paymi chay chiqaqkunata q'upa t'aqakuna ukhumanta qispichiyta atiq karqan, hinaspa wakmanta kay pachaman qusqan, ñawpaq musuq kayninmanta hinaspa kallpanmanta aswanraqwan.” Manuscript Releases, volumen 13, 240, 241.

Qhipaq pasajepi ancha allinmi yuyayman churana, ñawpa Israelpa tukukuyninpi Cristo llamk'achisqan llaveqa Antiguo Testamento kicharinanpaq kasqanta. Millerpa metodología-ninpa llave-ninmi Antiguo Testamento hinallataq Nuevo Testamento nisqakunapa cajon-ninta kicharirqan; ichaqa qhipa p'unchaykunapi, musquyninpa tukukuyninpi, chay cajon aswan hatunmi. Qhipa p'unchaykunapi metodología-pa llave-ninpa manam Antiguo Testamento-tawan Nuevo Testamento-tallachu kicharin, aswanpas Espíritu de Profecía-tawanmi. Jesucristopa Revelación-ninpa sellon paskasqa kayninpa, gracia tiempo tukukuy manaraq chayamuptin, Judá ayllumanta León nisqawanmi rurakun; paymi Millerpa musquyninpi allpata pichana qhariwan rikuchisqa kashan. Hermana Whiteqa reqsichinmi allpata pichana qharipa ruwasqanqa gracia tiempo tukukuymán manaraq chayamuptin kasqanta.

“Señorqa qowarqan huk rikuyta, enero 26 p'unchawpi, chaytan willakusaq. Rikarqani Diospa wakin llaqtan runakuna upa hinam kasqankuta, puñusqa hina chinkasqa kasqankuta; qhichuyllaña rikch'asqa kasqankuta, mana yachasqankuta ima pacha kunan tiyasqanchikta; hinaspa 'qhari' 'q'upa pichanawan' yaykusqanta, hinaspa wakinkuna pichasqa apasqa kaypaq peligropi kasqankuta. Jesusmanta mañakurqani paykunata salvananpaq, aswan pisillataraq perdonanampaq, manchaylla peligro-ninkuta rikunankupaq, wakichikuspa kananpaq manaraq wiñaypaq ancha qhipa kaptin. Angelqa nirqan: 'Tukuy chinkay hamushan atiyiniyuq wayra muyu hina.' Angelmanta mañakurqanitaq khuyapayakunanpaq hinaspa salvananpaq kay pachata munakuqkunata, imankunawan watasqa kaqkunata, mana munasqankurayku chaykunamanta qespichikuyta, ni chaykunata saqespayta hinaspa sacrificiota ruwaspa chaski apaqkunata usqhayllata ñanninkupi purichinankupaq, yarqay sheepkunata mikhuchinankupaq, espiritual mikhunamanta pisiyaspa wañuypi kaqkunata.”

“Imaynataq wakcha almakuna kunan p'unchay cheqaq yachachiy mana kasqanrayku wañusqankuta qhawarqani, chaymanta wakinkuna, cheqaqta creenikusqankuta rimarqanku, Diospa ruwasqanta ñawpaqman apanapaq munasqa medios nisqakunata hark'aspa, paykunata wañunaykama saqerqanku; chay rikuyqa ancha nanaymi karqa, chaymi angelmanta mañakurqani chayta ñuqa patamanta apachinampaq. Rikurqanim Diospa causanqa wakin propertyninkumanta mañakusqanpi, Jesusman hamuq wayna runa hina, [Matthew 19:16–22.] llakisqa ripusqankuta; hinaspa mana unaymanta aswan llump'a qatiq muchuy hamuspa, imaynan paykunaq kaqniykunata llapanta apaspa picharinqa; chaypachaqa kay pachapi kaq allinkunata sacrificio hina qonapaq, hanaq pachapi qori qhapaqta waqaychanapaqpas ña qhepallaña kanqa.” Review and Herald, April 1, 1850.

“Lluqsimuq asut'i” nisqaqa kaymanraq hamuq domingo p'unchaw kamachiyta unanchan, hinaspa Millerpa musquyninpi q'upa pichana runaq rurayninpa gracia p'unchaw wichq'akunanpaq ñawpaqlata pasakun. Pay wasi ukuta pichasqanta tukuqtinmi, chaymanta alhajakunata kutichin aswan hatun cajonman, hinaspataq paykuna intiymanta chunka kuti aswan qanchariq rikurinku.

Danielwan kimsa allin qariykunaqa hukkunamanta chunka kuti aswan allin kasqankuta tarisqa karqanku.

Kunan p'unchaykunapa tukuyninpi, rey nisqanman hina paykunata yaykuchinankupaq, hinaqtinmi eunucokunapa kamachiqninku Nabucodonosorpa ñawpaqman paykunata pusamurqa. Hinaspan rey paykunawan rimarqa; llapa paykunamantaqa manam pipas tarikusqachu Danielman, Hananiasman, Misaelman, Azariasman hinaqa; chayraykun reypa ñawpaqninpi sayarqaku. Tukuy yachaymanta, entiendenamanta ima, rey paykunamanta tapukusqanpiqa, chunka kuti aswan allintam paykunaqa tarikusqaku tukuy suyuyninpi kaq llapa layqakunamanta, qoyllur qhawariqkunamantapas. Daniel 1:18–20.

“P'unchaykunapa tukukuynin,” Danielpaqmi karqa chay prueba decisiva maypim Nabucodonosorqa tariparqan; chay pruebatataq qhipa p'unchaykunapi Domingo p'unchay kamachiyta rikch'achin. Ñawpaq, sayarichiq chiqaqkunanan qhipa p'unchaykunapi kutichisqa kaspanku chunka kuti aswan k'anchanqaku, ñawpaq kutipi reqsisqa kasqankumanta aswanraq. Chiqaqkuna, chay chiqaqkunata qhipa p'unchaykunapi entiendenku chay yacha runakuna ima, qhepa para tiempopi chunka kuti aswan k'anchanqaku, chayqa Chawpi Tuta Qapariyninpa yapamantan.

“Qamkuna Señorpa hamuyninta ancha karupi qhawarisqankichik. Qhawarirqani qhipa paraqa shamusqanta [chay tutapi chawpi waqyasqa hina] usqhaylla, chunka kuti aswan atiyniyoqwan.” Spalding and Magan, 5.

Ñawpaq cheqaqkuna kutichisqankuta rurakun qhipa para metodologíapa “sikiwan siki” nisqanta ruraspa. Kutichisqa kaspapa, ñawpaq cheqaqkuna “chunka kuti” aswan k'anchaywan llihipin, Miller ñawpaq kutita qhawarqan chaymanta aswan. Yachaqkuna, mayqinllataq metodologíapa llavinta llamk'achispa ñawpaq cheqaqkunata kutichinku, paykunaqa huk experienciata tarinku “chunka kuti” aswan allinta, Babiloniapa metodologíanta mikhuykuchkanku chaykunamanta. Pichus allpa pichana qhariwan apasqa kanku, chaykunaqa ñawpaq cheqaqta pakaykuspa qhataykusqa kawsay yachachiykunaman, ruwayman hina costumbrekunaman watakusqakuna kanku; chayraykutaq, chay watakusqanku pantaykunawan kуска qichusqa kanku.

Yachaqachiy llulla yachachikuyqa huk ídolo.

“Cheqaq kayta ñiqiriykuspankunam runakuna cheqaq kaypa Qillqaqninta ñiqirinku. Diospa kamachikuyninta saruchaspankunam, Kamachiqa atiyinta ñiqirinku. Llullaq yachachiykunamantawan yuyaychaykunamantawan huk wak'ata rurayqa, imaynam k'aspi utaq rumiwan wak'ata ruray hina, chayhinallataqmi aswan sasaqchu.” The Great Controversy, 584.

Efraínpaq rimarisqa kamachiyqa, Efraínpaq probacionpa tukukuyninta señalaspa, allp'a pichana runaq pampata pichaspa ima rurayninta hunt'achisqantaq cheqaq kayninta hatunmanta qhawarichin.

Efraínqa taytachasqa kanki ídoloakunawan; sapanman saqey. Oseas 4:17.

Qam mikunki hina kanki, chayta Danielwan kimsa allin runakuna rikuchirqanku. Panay Whitepa llakikuynin, “uma chinkasqa hinaspa puñusqa” kaqkunamanta, paykunapa mana wakichisqa

kayninwanmi tupaq karqa, hinaspa “kunan p’unchay chiqaq yachachiy” nisqapa ancha importansianmanta mana allinta reqsisqankuwanpas. Paypa llakikuyninqa Cristopa sonqonpi kaq llakikuyta rikuchirqa pacha-ninpi kaq simi hap’ipakuq judiokunamanta, paykunaqa qallariy chiqaq yachachiykunata lliwtaña qonqapusqaku karqa. Millerpa musquyninqa kunan pacha espirituyniyuq Israelpa tukukuyninta reqsichin, mayqinchus ñawpaq unay literal Israelwan rikuchisqa karqa.

“Qillqaqkuna, fariseokunapas Qillqasqa Simikunata sut’inchasqankuta nirqanku, ichaqa paykunaqa kikinkuq yuyayninkuman, tradicionninkunaman hina sut’inchasqanku. Paykunapa costumbrenkuna, máximasninkunapas aswan-aswan qhapaq kamachiqhina rikurirqanku. Espiritual ninapi, chay sagrado Simiqa runakunapaq huk sellasqa librohina tukurqa, hamut’anankupaq wisq’asqa.” Signs of the Times, May 17, 1905.

1863 watamanta pacha, wiñay-wiñay tutayaymi Laodicea Adventismo pataman urmaykusqa, chayraykutaq Bibliapas, Profecía Espíritu nisqapas paykunapaq hina tukusqa huk sellasqa libro. Probación tukunanpaq ñawpaqlataq, Jesucristoq Revelaciónnin kichasqa kayman tukuy, chaymi kimsa patapi huk pruebakuy ruwanakuyta paqarichin; chaypa tukukuyninpi, costumbrewan tradiciónwan ídolo-ninkuta mana saqiyta munasqakunaqa, utqaylla hamuq domingo kamachiywan pichasqa apasqa kanqaku.

“Ñuqanchikqa mana tukukuq Redentorniyoqmi, hinaspa ancha chaninnaqmi cheqaq kaymanta Diospa siminpi testificaq cheqaq kaypa anqhasninqa. Ichaqa kay chaninnaq anqhaskunaqa pampachisqa kasharqanku achka q’upa uraman, tradicionkunapaq, herejía kunapaq, Satanás kikinpa paqarichisqanman hina. Paypa ardidninkunaqa musphay atiyniyoqta runakunapa yuyayninkunapi llamk’ashan, Cristopa chaninta chinkachinankupaq paypi ñiñikunamanta. Diospa hinaspa runapa awqanka layqata churapusqa Cristopa qatipakuqninmanta nisqakunaman, chayrayku achka runakunamanta nisqa kanan: Manam yachankuchu watukusqa kasqankupa p’unchayninta.” Review and Herald, August 16, 1898.

Millerpa musquynin sut’inchawan “chiqap ñawpaq yachachiykuna” sayarichisqa historiata, chaymanta qhipaman qhesachasqa kasqankuta, hinaspa tukukuyninpi kutichisqa kasqankutapas. Probacionpa wichq’akuyninman manaraq chayashaqtin, “Allpa Pichana Qhari” nisqa runa escenarioman haykun, hinaspa ñawpaq chiqap yachachiykunata yapamanta sayarichin, hinaspa paykunata “chunka kuti” aswan k’anchayniyuqta ruwan. Kayqa Chawpi Tuta Qapariy historiapi pasakun, chaymi kinsa kaq angelpa Hatun Qapariyninta ñawpaqta purin, Domingo kamachiy tiempopi. Chawpi Tuta Qapariyqa domingopa kamachiyninmanta ñawpaqta vírgenkunata rikch’achin hinaspa t’aqan, imaynatachus Chawpi Tuta Qapariyqa Millerpa p’unchaynin historiapi tapuy taripay kicharikuyta ñawpaqta purirqa hina. Jawakuna hatun, restaurasqa cajaman kutichisqa kaqtinqa, ñam qhipa pachaña, imaraykuchus chay ruwayqa pampata chuya pichasqa kasqa “qhipanpi”mi pasakun.

Pantaykunaq allpan hinaspa q’upakunaqa pantasqa kaqpa allin chanin rumi-kunaq cheqaq kaqta pampachirqanku; ichaqa Señorpa llamk’aqninkuna kay quri qhapaq quri-kunaqa taripayanqaku, chaymi waranqa waranqa runakuna kusikuywan mancharisqa yupaychaywan qhawarinqaku. Diospa angelninkunaqa ñak’ariywan huch’uy sunquyuq llamk’aqpa qayllanpi

kanqaku, graciata hinaspa hanaq pacha k'anchariyta quspa; chaymi waranqa waranqa runakuna Davidwan kуска mañakunankupaq pusasqa kanqaku: “Ñawiykunata kichariy, kamachiyki manta admirakuypaq kaqkunata qhawanaypaq.” Cheqaq kaqkuna, unay watakuna mana rikurisqa mana yupaychasqa kasqankuta, Diospa santo siminpa k'ancharisqa p'anqakunamanta nina hina lloqsimunqaku. Iglesiakuna llapallanmi, cheqaq kaqta uyarispa, mana chaskispa, saruchaspaqa, aswan mana allin ruwaykunata ruwanqaku; ichaqa “yachaqkunaqa”, chay cheqaq sunquyuqkuna, entiendenqaku. Libroqa kichasqañam, Diospa siminkunataq chayanqa sunqukuna-man, paypa munayninta yachayta munakuna-man. Hanaq pachamanta angelpa sinchi qapariyninpi, kinsañoqin angelwan hukllachasqa kaqpa, waranqa waranqa runakuna rikchanqaku chay musphaymanta, mayqinchus kay pachata unay watakuna watasqa karqan chaymanta; hinaspan cheqaq kaqpa sumaq kayninta hinaspa chaninta rikunqaku.” Review and Herald, December 15, 1885.

Chay “waranqakuna” hina rikch'arimuqkunaqa Diospa huk llamk'aynin uywakunatan niqku, chaykunaqa manaraqmi Babiloniapi kashanku; imaraykuchus “hatun qaparikuy”qa domingo kamachiywanmi qallarín. “Allpa pichana runa” nisqapa llamk'ayninqa 11 septiembre 2001 p'unchawmantapacham purishan, astawanraqmi julio 2023 watamantapacha.

Apóstolqa nin: “Llapa qelqasqa Qelqakunaqa Diospa samayninwan qosqa kanku, hinaspa allinmi yachachinapaq, huchachinapaq, allichanapaq, chanin kaypi yachachinapaq; chay hinaqa Diospa runan hunt'asqa kananpaq, llapa allin ruwanankunapaq sumaqta wakichisqa kananpaq.” Bibliam kikinmi kikinmanta sut'inchariq. Huk pasajemi huk llawin hina rikuringa, wak pasajekunata kicharinanpaq; chayhinapin simipa pakasqa niyninman k'anchay churasqa kanqa. Iñiq tema-manta rimaykuq imaymana qelqasqakunata tupachispa, llapa ladonmanta imayna chayasqanta qhawarispa, Qelqakunaq cheqaq niyninqa sut'ita rikuchisqa kanqa.

“Aska runakuna yuyanku qelqakunaq willakuyninkunata tapukuyta Diospa siminpa nisqanpa ima ninanta entiendenankupaq, hinaspapas mana niychu chay willakuyninkuna mana yachaykusqa kananpaq; ichaqa ancha hatun reqsiy yuyayta munan Diospa cheqaq kayninta tarinapaq runakunaq siminkuna achka tantaq kuskan ukhupi. ¡Mayna pisilla ruwasqa kashan iglesiamanta, Bibliata creenqankuta rimaykuq huk cuerpopi hina, Diospa siminpa ch'iqi ch'iqi chinkasqa qurikuna-hina allinkuna huk hunt'asqa cheqaq kay wataman huñunankupaq! Cheqaq kaypa qurinkunaqa manan hawapichu kachkan, imaynatachus askakuna yuyanku hina. Millay kaypa huñusqa masikuypi kamachiq yuyayniyuqqa wiñayllam llamk'ashan cheqaq kayta mana rikuyman qipanapaq, hinaspa hatun runakunaq yuyaykunata sut'in rikuchinapaq. Awqaqa tukuy atisqanwanmi hanaqpachaq k'anchariyninta yachachiy ruwaykunawan p'anpayta munan; payqa manan munanchu runakuna Señorpa vozninta uyarinankuta, nispa: ‘Kaymi ñanqa, paypi puriychis.’”

“Cheqaqa kuychiqkunawan hina kaq chiqap yachaypa rumi-qurinkunaqa revelación pampapi ch'iqiykusqa kashanku; ichaqa runakunap yachachisqankuna urapi, runakunap nisqankuna wan kamachikuyninkuna urapi pamparasqa kashanku, hanaqpachamanta yachayqa hinaqa mana yuyarisqa kasqa; Satanásqa atisqanrayku kay pachata creechiyta, runakunap siminkuna wan ruwasqankuna ancha hatun chaninnaq kasqanta. Señor Dios, pacha-kunata kamaq, mana yupayatina chaninwanmi evangelioyta kay pachaman qosqa. Kay divina yanapayninwanmi

kicharisqa kashanku hanaqpacha sonqochaypa kusion, musuqyachiq pukuykuna, hinallataq wiñaypaq takyaq sonqo-samaykuna, kawsay pukuyman hamuqkunapaq. Chiqap yachaypa allp'a ukupi puriq sirakunaqa aswanraq tariykunapaqmi kashan; ichaqa espíritu kaqkunataqa espíritu kikinmi reqsin. Millaywan tutayasqa yuyayniyoqkunaqa mana atinkuchu Jesupi kaq chiqap yachaypa chaninta yupaychayta.” Review and Herald, December 1, 1891.

Cristopaqa rurasqan, Millerpa musquyninpi allpa pichana runa hina rikuchisqa, iskay rakiyuqmi. Hucninqa pantasqakunata qichuy; hucnintaq qallariy cheqaqkunata kutichimuy. Pantasqakunata qichuyqa hinallataq iskay rakiyuqmi, imaraykuchus pantasqa ventanamanta pichasqa llusqiptin, chay pantasqaqa chay pantasqakunaman watasqa qhepakuyta akllaqkunatapas apakunmi. Allpa pichana runaq hunt'asqan t'aqanakuy rurasqanmantaqa Jeremiaspas rimallantaq, paypa willakuynintaq Hermana Whitepa nisqanwan tupapunmi, pay kaynata nisqanpi: “Señorpa llamkaqnin-kunaqa kay quri wakaychaykunata qhawankupaq kicharikuyta atinku, chayhinaqa waranqa waranqa runakuna kusikuywan manchakuywanpas qhawarinaku.”

Chaymi, kayhinataqmi Señor nin: Sichus kutimunki, hukmanta kutichisqayki, ñawpaqniypi sayankitaq; sichus allinta mana allinmanta rakinki, simiymi kanki. Paykuna qamman kutimuchunku; qanqa ama paykunaman kutiychu. Jeremías 15:19.

Jeremías qillqapi kay chiqan qhawarisqaqa riman hinaspa qhawarichin chaykunata, pikunachus 18 julio 2020 ñiqin ñawpaq llakikuytaña musyarqanku. Manan sapaqlachu “Dirt Brush Man” nisqa runaqa allin kaqta millay kaqmanta t'aqananpaq, aswanpas Jeremíaswan sutichasqa kaqkunapa llamk'ayninmi chaypi kasqa; paykunan rikuchisqa kanku huk akllayta ruwanankupaq: Señor-man kutimunkuchu, icha mana kutimunkuchu nista. Sutinchasqaña kachkan mana Señorwan kуска kasqankuta, imaraykuchus paywan purispa kaspankum chayqa, manan ima raykupas kutimunankupaq kasqanmanchu. Ichapas kutimuspa Señorpa ñawpaqenpi sayarinku, chaymantataq Paypa simin tukunku chayqa, allin kaqta millay kaqmanta t'aqay llamk'ayta hunt'asqankun. “Dirt Brush Man” nisqapa llamk'ayninqa yachakunapa yanapakuyinta mañakun. “Dirt Brush Man” nisqapa llamk'aynin Millerpa musquyninpiqa hinallataqmi rikuchisqa kachkan, imaynatachus Cristoqa wasin pampata pichaytaqa huk ñiqin ch'uyanchay, refinamiento, nisqa rurasqanwan hunt'an.

“Kay allinmi kay ch'uyanchay ruway qallarinqa nisqantaqa mana rimayta atini, ichaqa manam unayta suyasqachu kanqa. Paypa makimpi aventadornin kachkan; paymi Templonta llapa moral qhellichakuyman pichanqa. Era nintapas sumaqa llapanmanta pichanqa.” Testimonios para los Ministros, 372, 373.

Qhipa “suyuchiy llank'ay” qallarikurqan 2023 watapa julio killapi, hinaspataq chayqa Malaquíás qillqapa kimsa kaq capítulope nisqa suyuchiy llank'aymi.

“Malakías 3:1–4 nisqalla.”

“Huk allinchay, ch'uyaqchay ruwayqa Diospa llaqtan ukhupi ruwakuspa kachkan, hinallataq Señor de los ejércitos makinta kay llamk'ayman churakun. Kay ruwayqa almapaq sinchi llakikuymi, ichaqa allinmi kanan, mapakuyta qichunanpaq. Pruebakunaqa ancha necesitaskam, hanaq pacha Yayanchisman asuykuspa, paypa munayninman kasukuspa, Señorman chanin

kaypi ofrendata haywananchispaq. Diospa ruwaynin, almapa allinchaynin ch'uyaqchayninwan kуска, mana sayk'uspa purinankama tiyan, sirviente-kunata ancha humildechaspa, kikinkumanta wañusqa hina kanankama; hinaqtinmi, activo servicio-man waqyachisqa kaspa, Diospa hatun kaynillanta qhawarinankupaq.” Review and Herald, April 10, 1894.

Millerpa iskay kaq musquyninqa qallariy chiqaq yachachikuykunapa kutichisqanta, chaymantataq chinkarichisqa runakunapa kuskan kutichisqanta reqsichin. Nabucodonosorpa iskay kaq musquyninqa qhapaqsuyunta kutichisqanta reqsichin. Millerpa musquyninqa qallariy chiqaq yachachikuykuna pampasqa kasqanta riman, chay yachachikuykuna “chinkachisqa” kasqan sut'ichasqa simikunapi. “Chinkachisqa” nisqa simiqa “qanchis kuti” nisqapa unanchaqninmi. Nabucodonosorpa musquyninqa “qanchis kuti” nisqapa “chinkachisqa kayninmanta” riman. Nabucodonosorta 1798 watapi pacha tukukuynin tiempoman churanku, chaypitaq huk tukusqa runata rikuchin. Millerqa 1798 watapi “yachaqkuna” nisqapa unanchaqninmi.

Qatiq qelqaypi Millerpa musquyninta qatipasunchik.

“Imapas hukkunapaq waqkunawan yuyaychakuyta hukmanta rimananchikpaq qayasqa kanchik, icha waqkuna yuyayninchikmanta hukmanta kasqankuta rimarinku, cristianokunaq espiritunta rikuchinanchik tiyan, hinaspa kay chiqaqta sut'ita waqaychananchik: upalla, chaninnaq, mana sayk'usqa kasqanchikta atinchik; imaraykuchus chiqaqta tapuykachasqa kayta atipan. Aswan allinta yachachisqa kaptinqa, aswanraqmi k'anchaynin rikurimunqa. Señorqa millayman qhawaykun llumpay sinchi kayman, nanachiq kayman ima saquesqankuta, hinaspa k'aminakun chaykunaman pisiqchaspa, p'enqachispa, k'amispa rimaykukuqkunaman, paykunawan yuyaypi hukmanta kaqkunata aswan mana allin rikch'ayninpi churaykuspa. Llapa Hanaq Pacham qhawan chay hina ruwaqkunata, imayna Hanaq Pacham qhawarqan Fariseokunata hina, hinaspa willan paykunaqa mana yachaq kasqankuta, qhelqakunaqta nitaq Diospa atipaynintapas. Chiqaqpa awqankunaqa mana atinkuchu chiqaqta pantayman tukuchiya. Paykunaqa chiqaqta saruchakuyta atinman, hinaspa yuyanman, urmachispa, q'upa-qupa pataman pakaspaqa, atipasqañam nispá; ichaqa Diosqa kuyuchinqa wakin sapaqchasqa, payman cheqaq sonqoyuq runankunata, Cristo kay pachapi kaspa imayna ruwarqan hinata ruwanankupaq,—chay q'upa-qupata pichaspa, hinaspa chiqaqta kutichispa churanankupaq allin cheqanman, chiqaqpa marconnin ukhupi.”

“Cheqaqa kasqan huñunakuykunapiqa, kanqanku llapa imatapas mana ñawpaqmantapacha cheqaq kasqan hina hap'isqankuta hark'anankupaq runakuna; hinaspa pantasqawanlla maqanakusqankuta yuyaykuspa allin rikuchikunku chayqa, mana waklliyasqa rinriwan uyariyninku tiyan, imataq cheqaq kasqanta entiendenankupaq, ama rimarisqanta pantaywan qhawaykuspa mana allinta riqsichinankupaq. Paykunaqa tukuy pacha runakunapa ejemplonta kapunku, cheqaqpa contranpi maqanakurqanku, chayta ruwaspataq, Diospa yuyayninta kikinankumanta contra qhispichirqanku. Ancha llasaymi kanqa chay runakunapa huchankumanta mañakusqa responsabilidad, achka k'anchayta, achka oportunidadkunatapas chaskirqanku, ichaqa manaraq tukuy sonqowan Señorman sayasqankurayku. Sichus tukuy sonqowan Señorman sayayta atrevinkuman chayqa, waq runamanta sapallanku sayanankupaq waqyachisqa kashaspapas, chiqap kaypi waqaychasqa kanqakuman. Paymi atiyta qonqakuq, sinchi sonqowan, ch'uyanchasqa kaywan, chanin kaywanpas sayanankupaq, mana qellichasqa

chanin kawsaypa principiokunamanta maqanakuspa. Paymi kallpachwan yanapanqaku allinmanta maqanakunankupaq, allin kasqanrayku, justicia ñanpi urmasqa kaptinpas, hinaspa equidad mana yaykuyta atinmanchu kaptinpas. Entiendenqakuman ima ch'uyanchasqa mana qhelliuyq kasqanta, Cristopa kawsayninwan hina kasqanta, hinaspa mana kutiringakuchu cristianismopa aswan ch'uya principiokunamanta, espiritupipas, simipipas, ruwayninkupipas, mana yachayniyuqkunallamantaqa mana, aswan yachaysapa, experiencia-niyuq runakunamantapas contranpi sayashaptinkupas, sophistry nisqa armaskunawan upallachiyta munaptinkupas. Tukuy kay pantaypa cheqaqpa contranpi ch'aqwaypiqa, waqaychasqa kanqaku, hinaspa hinallataq yanapasqa, chayna ñanta purinankupaq, chay ñawpaqman sayaqkuna mana atinankupaq rimayninkuta kutichiyta nitaq hark'ayta. Principioman qaq hina sayanqaku, mana pipa contranpas kompromisota ruwaspa, ichaqa waqaychaspa chay espirituta, mayqan cristianotapas reqsichinanta.”

“Pipas qatiqninmi Cristo-pa qatiqninqa reqsispa t'aqankqa sagrado kaqta hinaspa común kaqta, hinaspa hap'ipakuwankqa cheqaq rikuchikuyta runapa caracterninmanta hinaspa ruwasqanmantapas, imaraykuchus Cristo nirqan: ‘Frutonkumanta reqsinkichis paykunata.’ Cristianoqa ñawpaqman purinqa tukuy rikch'aq sayk'achikuypa chawpinpi. Payqa mana allin rimaykusqanta pisipaq qhawankqa, imaraykuchus Satanas-manta paqarisqanmi. Tumpaytaqa millaypaq qhawankqa, imaraykuchus mana allin kaqpa armankunam. Paykunaqa manan envidiata uywankkuchu nitaq kikinkuta hatunchayman churakunkkuchu, imaraykuchus kaykunaqa Diospa hinaspa runapa awqanpa señankunam. Manan espía hina tariyunkkuchu; imaraykuchus Satanasqa pisipasqa judíokunata llamk'achirqan kay ruwaypi Jesuspa contranpi. Manataqmi wawqenkunata qatipankkuchu tapuykunapa unu mayuta apaspa, imaynan judíokuna Cristo-ta qatiqkanku payta siminkunapi watuyta munaspa, hinaspa achka imakunamanta rimachiyta munaspa, chayhina huk simillawan huchallikuyma urmachinankupaq.” Home Missionary, September 1, 1894.